

TLM_Lausunto_KEMI_Kemi East_Salmijärven ak_valmisteluaineisto_23042026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**KEMI, KEMI EAST SALMIJÄRVEN TEOLLISUUSALUEEN ASEMAKAAVA, VALMISTELUAINEISTO JA KAAVALUONNOS**

Kemin kaupunki on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Kemi East - Salmijärven teollisuusalueen asemakaavan valmisteluaineistosta ja kaavaluonnoksesta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu kaavaluonnos (24.3.2026) ja kaavaluonnoksen selostus sekä linkki sähköiseen aineistoon, josta muun muassa osallistumis- ja arviointisuunnitelma (18.11.2025) sekä kaavoittajan vastineet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta annettuihin mielipiteisiin ja lausuntoihin (24.3.2026) ovat saatavilla. Museo on lausunut kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 19.12.2025.

Kemi East – Salmijärven teollisuusalueen asemakaava liittyy Kemi East osayleiskaavan muutokseen. Suunnittelun tavoitteena on edistää vihreää siirtymää Kemin Salmijärven alueelle sijoittuvalla suurteollisuuden alueella. Suurteollisuusalueelle on tarkoitus mahdollistaa eri toimintoja ja laitoksia, erityisesti vihreään vetyyn ja vihreään hiilidioksidiin perustuvaa teollisuutta ja lisäksi esimerkiksi aurinkovoiman tuotantoa. Suunnittelussa pyritään yhteensovittamaan muun muassa ympäröivä asutus, liikenneyhteydet, energiansiirtoyhteydet ja viheralueet. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 300 hehtaaria.

Kaavaluonnoksessa alueelle on osoitettu muun muassa teollisuus- ja varastorakennusten alue, jolle saa sijoittaa merkittävän vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen (T/kem), toimitilarakennusten aluetta (KTY), energiahuollon aluetta, jolle saa sijoittaa aurinkovoimalan (EN/AU), yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alueita (ET, ET-2 ja ET-3), katualuetta, suojaviheralueita (EV ja EV-1) sekä alue, jolla sijaitsee muinaismuistolaila rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös (sm). Kaavassa osoitetaan uudet tie/katuyhteydet Takajärventielle ja Siikajärven kautta Ouluntielle. Yleisillä kaavamääräyksillä ohjataan rakentamistapaa.

Suunnittelutilanne sekä rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Suunnittelualueella on voimassa Länsi-Lapin maakuntakaava (2015) sekä Kemin eteläisten alueiden yleiskaava (yk-6, 2008). Alueella ei ole asemakaavaa, mutta se rajautuu muun muassa Takajärven ja Siikakankaan asemakaava-alueisiin. Maakuntakaavassa suunnittelualue on osoitettu pääosin *Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi* (M). Lisäksi maakuntakaavassa on osoitettu suunnittelualueelle muun muassa *Moottorikelkkareitti* sekä *Voimajohtoja*.

Tornionlaakson museon johtaja

23.04.2026

§ 46/2026

Yleiskaavassa suunnittelualue on osoitettu pääosin *Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi* (M-2) ja *Pientalovaltaisen asumisen selvitysalueeksi* (AP-SE). Lisäksi alueelle sijoittuu muun muassa *Ryhmäpuutarha- ja palstaviljelyalue* (RP) sekä *Moottorikelkkareitti ja Muinaismuistolain rauhoittaman kiinteän muinaisjäännöksen suojelualue tai -kohde* (SM).

Kaavoitettavana olevaa aluetta lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön (RKY2009) kohde, **Pohjanmaan rantatie** sijaitsee vajaan kilometrin päässä suunnittelualueen eteläpuolella. **Simon rannikon kulttuurimaisemat** on lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (VAMA2021) ja sijaitsee yli kymmenen kilometriä suunnittelualueesta kaakkoon. Lähin maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö **Syväkangas** sijaitsee noin kilometrin länteen suunnittelualueesta. Syväkangas on osoitettu maakuntakaavassa *Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi* (ma8134). Alue on osoitettu myös asemakaavassa kaupunkikuvallisesti tärkeäksi alueeksi (sk-1). Pohjanmaan rantatie on osoitettu maakuntakaavassa koko matkaltaan *Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittäväksi tieksi tai reitiksi*, jonka kaavamääräyksen mukaan *Suunnittelussa on turvattava Pohjanmaan rantatien säilyneiden osien kulttuurihistoriallisesti merkittävät ominaispiirteet*. Suunnittelualue ulottuu Ouluntielle ja muutaman sadan metrin päähän Pohjanmaan rantatien valtakunnallisesti merkittävästä tieosuudesta. Suunnittelualueella ei sijaitse tunnettuja rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ja suurin osa alueella aiemmin sijainneesta jälleenrakennuskauden rakennuskannasta on purettu.

Uusi asemakaava kohdistuu pääosaltaan nykyisen yleiskaavan mukaiselle maa- ja metsätalousalueelle, joka on tarkoitus osoittaa kokonaisuudessaan teollisuus- ja energiahuollon alueeksi. Olemassa olevan asutuksen ja teollisuusalueen väliin osoitetaan suojaviheralueet. Tornionlaakson museo toteaa, että maankäyttömuodon muutos ja vaikutukset suunnittelualueen maisemakuvaan ovat merkittäviä.

Kulttuuriympäristön osalta kaavaselostuksen nykytilan kuvauksessa on tuotu esiin kaavan suhde lähimpään valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen sekä arkeologiseen kulttuuriperintöön, mutta ei rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin. Museon näkemyksen mukaan suunnittelualueen suhde ja sijoittuminen suhteessa lähimpiin rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin tulee myös tunnistaa ja tuoda esiin kaavaselostuksessa.

Kaavan vaikutusten arvioinnissa suunnittelualuetta lähinnä sijaitsevat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, Pohjanmaan rantatie ja Syväkankaan pientaloalue on mainittu, sekä arvioitu ettei niihin kohdistu kaavasta suoria vaikutuksia, mutta että liikennöinti todennäköisesti lisääntyy alueilla. Lisääntyvän liikenteen vaikutuksia ei ole arvioitu, vaikka asemakaava liittyvän Kemi East osayleiskaavan muutoksen kaavaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa on tuotu esiin, että liikenteen lisääntyminen voi pitkällä aikavälillä vaikuttaa niiden ympäristöön. Museon näkemyksen mukaan uusien katuyhteyksien aiheuttamat mahdolliset muutokset suunnittelualueen ulkopuolisille katuosuuksille tulee tuoda esiin sekä arvioida niiden mahdolliset vaikutukset muun muassa Pohjanmaan rantatiehen ja Syväkankaan pientaloalueeseen.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Marraskuussa 2025 pidetyssä viranomaisneuvottelussa Tornionlaakson museo on tuonut esiin kaava-alueelle kohdistuvan arkeologisen kulttuuriperinnön inventoinnin tarpeen. Kyseinen selvitys on lisätty osallistumis- ja arviointisuunnitelmiin kohtaan, jossa muutkin selvitykset on mainittu ja myös selostuksen mukaan arkeologinen inventointi tehdään vuonna 2026.

Kaavoitettavalla alueella sijaitsee yksi ennestään tunnettu arkeologinen kohde, **Salmijärvi länsi** (240010068). Kyseinen muinaisjäännöskohde on merkitty kaavakarttaan merkinnällä sm. Kaavakarttaan tulee lisäksi liittää kaavamääräys: *"Muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Kaikista aluetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) lausunto."*

Kaavaselostuksessa sanotaan, että asemakaava turvaa kaava-alueella sijaitsevan röykkiön (Salmijärvi länsi) säilymisen osoittamalla sen suojeltuna alueen osana. Kyseinen kohde kattaa kuitenkin kolme röykkiötä, joille ei tällä hetkellä ole määritetty aluerajausta, jonka mukaan ne voitaisiin rajata kaavakartalla ja suojelumääräys voitaisiin luotettavasti toteuttaa. Selostuksessa todetaankin hyvin, että arkeologisen inventoinnin tulosten myötä myös arkeologista kulttuuriperintöä koskeva vaikutusten arviointi täydentyy. Tulevassa arkeologisessa inventoinnissa myös kohteen **Salmijärvi länsi** (240010068) tarkempi aluerajaus tulee määrittää. Rakentamisen aikaiset mahdolliset vaikutukset on tunnistettu selostuksessa hyvin.

Museo pitää hyvänä sitä, että selostuksessa on mainittu myös kaava-alueen lähelle sijoittuvat kohteet **Länkimaa 1–3** (240010048, 240010058 ja 240010061) sekä tunnistettu erityisesti kohteiden **Itärova** ja **Länkimaa 1** erityinen merkitys osana VARK-kokonaisuutta **Itärovan rautakautiset kohteet** (VARK 100287). Selostuksessa oli tunnistettu myös teollisuusalueen rakentumisen mahdollinen vaikutus näiden kohteiden ympäristöön. VARK-kohteiden osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota niiden ympäristön säilymiseen, sillä ympäristössä on kohteiden ymmärtämistä tukevia elementtejä. Tämän vuoksi museo suosittaa, että kyseiset VARK-kohteet lisätään myös kaavakarttaan. VARK-kohteet merkitään kaavakohteena omalla VARK-merkinnällä, pistekatkoviivalla, joka osoittaa alueiden rajauksen sekä merkinnällä vark merkinnän sm sijaan. Lisäksi VARK-kohteille on oma kaavamääräys: *"Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös **Itärovan rautakautiset kohteet** VARK-alue, joka on valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde (VARK 2024 - inventointi). Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolailla kielletty. **Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota kohteen VARK-inventoinnissa todettuihin arvoihin ja ominaispiirteisiin.** Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) lausunto."*

Kaavoitettavan alueen läheisyydestä on löytynyt Gasgrid vedyn siirtoverkon inventoinnissa kolme uutta kohdetta, **Takaniitty** (1000096154), **Rova 1** (1000096152) sekä **Rova 2** (1000096153). Kyseiset kohteet eivät vaikuta Kemin Salmijärven asemakaavaan, mutta ne omalta osaltaan todistavat alueen

Tornionlaakson museon johtaja23.04.2026§ 46/2026

korkeasta arkeologisesta potentiaalista. Tämän vuoksi kaavaluonnoksesta on mahdotonta antaa kattavaa lausuntoa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta, ennen kuin koko suunnittelualueen kattava ja ajantasainen arkeologinen inventointi on tehty.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Kemin kaupunki, Elinvoimatoimiala
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto